

Zakonodavni okvir kolektivnog pregovaranja

**Radionica o znanjima i vještinama kolektivnog pregovaranja,
Zagreb, 22. rujna 2015. godine**

Ivan Saric, HUP, pravni savjetnik / Osijek, 11. rujna 2015.

Nenad Seifert, HUP, direktor regionalnog ureda u Rijeci / Opatija, 17. rujna 2015.

Milica Jovanović, HUP, pravna savjetnica / Varaždin, 18. rujna 2015.

Admira Ribičić, HUP, pravna savjetnica / Zagreb, 22. rujna 2015.

Pojam

Kolektivno pregovaranje je proces pregovora između sindikata kao predstavnika radnika i jednog ili više poslodavaca s ciljem postizanja dogovora o reguliranju radnih uvjeta.

Proces kojim socijalni partneri, sindikati i poslodavci, pokušavajući postići zajednički dogovor u interesu objiju strana, autonomno uređuju funkcioniranje tržišta rada.

Međunarodni pravni okvir

***Konvencija br. 87.* o slobodni udruživanja i zaštita prava - pravo radnicima i poslodavcima, da bez ikakve razlike i prethodnog odobrenja, mogu osnovati, i u jednakim uvjetima koji mogu biti propisani samo vlastitim pravilima te udruge, pristupati udrugama po svojem izboru.**

***Konvencija br. 98.* o primjeni načela prava na organiziranje i kolektivno pregovaranje - obvezuje države članice MOR-a da, u skladu s nacionalnim uvjetima, poduzimaju odgovarajuće mjere za poticanje i promicanje punog razvoja i upotrebe mehanizma dobrovoljnog pregovaranja između poslodavaca ili udruga poslodavaca i udruga radnika, u cilju utvrđivanja uvjeta zaposlenja i rada kolektivnim ugovorima.**

Pravni okvir u Republici Hrvatskoj

Ustav RH (NN 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 5/14) - svi zaposleni, radi zaštite svojih gospodarskih i socijalnih interesa, imaju pravo osnivati sindikate i slobodno u njih stupati i iz njih istupati, te da poslodavci također imaju pravo osnivati svoje udruge (članak 60.). Ustav RH jamči i pravo na štrajk (članak 61.), te potvrđuje da se prava zaposlenih i članova njihovih obitelji na socijalnu sigurnost i socijalno osiguranje mogu uređivati zakonom i kolektivnim ugovorom (članak 57.).

Zakon o radu (NN 93/14) - u Glavi IV. – Kolektivni radni odnosi (članci 165. – 221.) detaljnije propisuje utemeljenje i djelovanje udruga radnika i poslodavaca, te samo kolektivno pregovaranje.

Pravni okvir u Republici Hrvatskoj

Zakon o reprezentativnosti udruga poslodavaca i sindikata (NN 93/14, 26/15) - kriteriji i postupak za utvrđivanje reprezentativnosti sindikata za kolektivno pregovaranje i zastupljenost u pregovaračkom odboru.

Ako djeluje više sindikata, svi sindikati koji djeluju na toj razini mogu pisanim sporazumom utvrditi koji se sindikati smatraju reprezentativnim, te se reprezentativnost tih sindikata ne utvrđuje.

Pravilnik o načinu objave kolektivnih ugovora (NN 146/14) - obveza dostave svakog kolektivnog ugovora, te svake njegove promjene, ministarstvu ili uredu državne uprave u županiji nadležnom za poslove rada, kao i obveza njegove javne objave.

Kolektivni ugovor

Pismeni sporazum između radnika, sindikata, i jednog ili više poslodavaca, kojim se reguliraju različita pitanja iz područja radnih odnosa i koji ima pravnu snagu.

Kolektivni ugovor je izvor prava.

Uređuju se pitanja plaća i drugih materijalnih prava, radnog vremena i organizacije rada, odmora i dopusta, zaštite na radu, strukovnog osposobljavanja i drugih radnih i socijalnih prava radnika, kao i mehanizama zaštite tih prava.

Kolektivni ugovori mogu se potpisati na različitim razinama.

Temeljna je svrha kolektivnih ugovora da omoguće radnicima i poslodavcima da putem zajedničkog dogovora detaljnije uređuju funkcioniranje radnih odnosa u praksi.

Sadržaj kolektivnog ugovora

Uređuju se međusobna prava i obveze ugovornih strana, te područje primjene kolektivnog ugovora.

Sadržava odredbe kojima se uređuju međusobni odnosi radnika i poslodavca odnosno utvrđuje razina prava za radnike zaposlene kod pojedinog poslodavca ili u određenoj grani djelatnosti.

Uređenje odnosa ugovornih strana

**ponašanje ugovornih strana;
štrajk, organiziranje i postupanje u štrajku;
zaključivanje, izmjene i dopune kolektivnog ugovora, postupak za njihovo provođenje;
mirno rješavanje sporova;
uvjeti za rad sindikata;
imenovanje tijela za tumačenje odredbi kolektivnog ugovora;
postupak otkazivanja kolektivnog ugovora;
produžena primjena pravnih pravila;
razdoblje na koje se sklapa kolektivni ugovor;
stupanje na snagu i početak primjene njegovih odredbi; i
registracija/evidencija i objava kolektivnog ugovora.**

Međusobni odnosi radnika i poslodavca

**sklapanje ugovora o radu;
radno vrijeme;
odmori i dopusti;
zaštita života i zdravlja radnika;
zaštita privatnosti radnika;
zaštita dostojanstva radnika;
zabrana diskriminacije;
plaća i naknada plaće te druga materijalna prava;
izumi, tehnička i strukovna unapređenja;
zabrana natjecanja s poslodavcem;
prestanak radnog odnosa;
postupak ostvarivanja prava i obveza iz radnog odnosa;
naknada štete;
mirno rješavanje individualnih radnih sporova.**

Primjena kolektivnog ugovora

Kolektivni ugovor obvezuje osobe koje su ga sklopile, te sve osobe koje su u vrijeme sklapanja kolektivnog ugovora bile, ili su naknadno postale, članovima udruge koja je sklopila kolektivni ugovor.

Mora se naznačiti razina njegove primjene (razina pojedinog poslodavca, ili razina grane ili djelatnosti).

Na razini poduzeća, kolektivni ugovor se primjenjuje na sve radnike zaposlene kod tog poslodavca, neovisno o tome jesu li članovi sindikata ili ne.

Poslodavac koji je sklopio kolektivni ugovor dužan ga je primjenjivati prema svim radnicima koji su kod njega zaposleni, jer bi u suprotnom prekršio načelo zabrane diskriminacije.

Proširena primjena kolektivnih ugovora

Reguliran člankom 203. Zakona o radu.

Ministar nadležan za pitanja rada može, na prijedlog svih stranaka potpisnica granskog kolektivnog ugovora, proširiti njegovu primjenu na sve poslodavce u određenoj grani djelatnosti, bez obzira jesu li ti poslodavci članovi udruge poslodavaca koja je potpisala ugovor, ili ne.

O proširenju kolektivnog ugovora odlučuje ministar na temelju podataka o broju i strukturi poslodavaca i radnika u sektoru i razini materijalnih prava radnika, te nakon savjetovanja s predstavnicima poslodavaca na koje se ugovor proširuje.

Primjena za radnika najpovoljnijeg prava

U slučaju da je neko pravo iz radnog odnosa različito uređeno ugovorom o radu, pravilnikom o radu, sporazumom sklopljenim između radničkog vijeća i poslodavca, kolektivnim ugovorom ili zakonom, primjenjuje se za radnika najpovoljnije pravo (članak 9. Zakona o radu).

Sudska zaštita prava iz kolektivnog ugovora

Zakon o radu propisuje da su stranke kolektivnog ugovora dužne isti primjenjivati u dobroj vjeri, te da zbog povrede ugovorenih obaveza oštećena stranka ili osoba na koju se primjenjuje kolektivni ugovor može tražiti naknadu štete (članak 196. Zakona o radu).

Kolektivni ugovori predstavljaju izvor prava u pravnom sustavu Republike Hrvatske, te je u slučaju kršenja tih prava moguće pokrenuti sudsku tužbu.

Produžena primjena pravnih pravila

Nakon isteka roka na koji je sklopljen kolektivni ugovor u njemu sadržana pravna pravila kojima se uređuje sklapanje, sadržaj i prestanak radnog odnosa i dalje se primjenjuju kao dio prethodno sklopljenih ugovora o radu razdoblju od tri mjeseca od isteka otkaznog roka (članak 199. Zakona o radu).

Prava radnika sadržana u kolektivnom ugovoru ostaju na snazi i tijekom tri mjeseca nakon isteka roka važenja kolektivnog ugovora, odnosno njegovog otkazivanja.

Samim kolektivnim ugovorom može se ugovoriti i dulje trajanje produžene primjene pravnih pravila od tri mjeseca koja su propisana Zakonom o radu.

Hvala na pozornosti!

KONTAKTI:
HUP centralni ured Zagreb
Tel/fax: 01/4897 578
E-mail: admira.ribicic@hup.hr
www.hup.hr